

تعلیم و تربیت اسلامی و پراگماتیستی یک مطالعه تطبیقی

www.ketab.ir

مؤلفان:

دکتر اکرم میناوند

دکتر عصمت سوادى

مژگان میناوند

سرشناسه	: میثاوند، اکرم، ا
عنوان و نام پدیدآور	: تعلیم و تربیت اسلامی و پراگماتیسمی یک مطالعه تطبیقی/مؤلفان اکرم میثاوند، عصمت سوادى، مژگان میثاوند.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاهیان ایران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۸ص.
شابک	: 978-600-434-802-7
وضعیت فهرست نویسی	: فبا
یادداشت	: گشایافته.
موضوع	: اسلام و آموزش و پرورش Islamic education اسلام و آموزش و پرورش - ایران Islamic education -- Iran پراگماتیسم Pragmatism آموزش و پرورش -- مطالعات تطبیقی. Education -- Comparative studies
شناسه افزوده	: سوادى، عصمت، ۱۳۲۰ -
شناسه افزوده	: میثاوند، مژگان، ۱۳۳۸ -
رده بندی کنگره	: BP12۰/۱۸

شناختنامه کتاب

نام کتاب: تعلیم و تربیت اسلامی و پراگماتیسمی یک مطالعه تطبیقی
 نویسندگان: اکرم میثاوند، عصمت سوادى، مژگان میثاوند
 ناشر: دانشگاهیان ایران
 مدیریت انتشارات: روح الله گلستانی
 مدیر داخلی انتشارات: امیر هوشنگ شیرازی
 نوبت چاپ: اول/ ۱۴۰۰
 قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۴-۸۰۲-۷

مرکز پخش: نشانی: تهران، میدان بهارستان، خیابان مجاهدین اسلام، جنب روزنامه جمهوری، پ ۳۱۱
 تلفن: ۰۹۱۲۱۳۸۳۷۱۸ - ۰۲۱-۳۶۸۳۱۵۲۵

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات.....	۷
مقدمه.....	۸
اسلام و پراگماتیسم به مثابه دو نظام تعلیم و تربیت رقیب.....	۱۰
لزوم نگاه تطبیقی به نظام‌های تعلیم و تربیت.....	۱۳
فصل دوم: نگاهی به نظریه‌ها.....	۱۵
مقدمه.....	۱۶
نظریه و عمل تعلیم و تربیت در جهان امروز.....	۱۷
فلسفه پیشامدرن تعلیم و تربیت.....	۲۰
فلسفه تعلیم و تربیت معاصر.....	۲۲
تعلیم تربیت در اسلام.....	۲۶
مطالعات و شواهد تجربی.....	۳۲
آموزش و پرورش تطبیقی چیست.....	۳۶
اهداف و کاربردهای مطالعات تطبیقی در تعلیم و تربیت.....	۴۰
مطالعات تطبیقی معاصر میان آموزش و پرورش اسلامی و پراگماتیستی.....	۴۰
ماحصل این پژوهش‌ها چیست؟.....	۴۸
توضیحاتی در باره تداخل مفاهیم و رفع آن‌ها.....	۴۸
پژوهش تطبیقی در تعلیم و تربیت به چه معناست؟.....	۵۰
فصل سوم: هستی‌شناسی هستی‌شناسی اسلامی-هستی‌شناسی پراگماتیستی.....	۵۶
فصل چهارم: انسان‌شناسی اسلام و پراگماتیسم-انسان‌شناسی اسلامی.....	۶۰
انسان‌شناسی پراگماتیستی.....	۶۲
فصل پنجم: معرفت‌شناسی اسلام و پراگماتیسم.....	۶۵
معرفت‌شناسی اسلامی.....	۶۶
معرفت‌شناسی پراگماتیستی.....	۶۸
فصل ششم: ارزش‌شناسی اسلام و پراگماتیسم.....	۷۳
ارزش‌شناسی اسلامی.....	۷۴
ارزش‌شناسی پراگماتیستی.....	۷۵
فصل هفتم: اهداف تربیتی اسلام و پراگماتیسم.....	۷۹
اهداف تعلیم و تربیت اسلامی.....	۸۰
هدف غایی تعلیم و تربیت از نظر اسلام.....	۸۵
اهداف تعلیم و تربیت پراگماتیستی.....	۹۱

۹۲.....	هدف آرمانی
۹۵.....	فصل هشتم: محتوا و برنامه درسی اسلامی و پراگماتیستی
۹۶.....	محتوا و برنامه درسی تعلیم و تربیت اسلامی
۹۶.....	اصول طراحی برنامه درسی
۹۹.....	محتوا و برنامه درسی تعلیم و تربیت پراگماتیستی
۱۰۹.....	فصل نهم: روش‌های تعلیم و تربیت اسلام و پراگماتیسم
۱۱۰.....	روش‌های تعلیم و تربیت اسلامی
۱۲۰.....	روش‌های تعلیم و تربیت پراگماتیستی
۱۲۵.....	فصل دهم: مقایسه نظام‌های تعلیم و تربیت اسلامی و پراگماتیستی
۱۲۶.....	مقدمه
۱۲۶.....	شباهت‌ها و تفاوت‌های دو مکتب در زمینه اصول و مبانی نظری
۱۲۷.....	هستی‌شناسی
۱۲۹.....	انسان‌شناسی
۱۳۰.....	شناخت‌شناسی
۱۳۲.....	ارزش‌شناسی
۱۳۶.....	شباهت‌ها و تفاوت‌های دو مکتب در زمینه اهداف تعلیم و تربیت
۱۴۲.....	شباهت‌ها و تفاوت‌های دو مکتب در زمینه روش‌های تعلیم و تربیت
۱۴۵.....	شباهت‌ها و تفاوت‌های دو مکتب در زمینه محتوا و برنامه درسی
۱۵۱.....	فصل یازدهم: حاصل سخن
۱۵۲.....	دو مکتب اسلام و پراگماتیسم چه اندازه و در چه زمینه‌هایی باهم شباهت و تفاوت دارند.
	نظام تعلیم و تربیت اسلامی تا چه حد و در چه زمینه‌هایی می‌تواند از آموزه‌های مکتب
۱۵۴.....	پراگماتیسم در روش تدریس بهره‌برداری نماید؟
۱۵۵.....	سخن آخر
۱۵۹.....	منابع و مأخذ:

مقدمه

نهاد تعلیم و تربیت در سراسر تاریخ تمدن بشری همواره یکی از مهم‌ترین کارکردهای اجتماعی و فرهنگی را داشته است. این نهاد در جهان امروز حتی بیش از هر زمانی در گذشته اهمیت پیدا کرده است و توسعه و پیشرفت جوامع امروزی بدون اولویت قائل شدن به آموزش و پرورش نه قابل تصور و نه امکان‌پذیر است. بی‌تردید دستیابی به نظام کارآمد تعلیم و تربیت در هر کشوری نیازمند نقادی و بازنگری در اصول و روش‌های تربیت سنتی از یک طرف و مطالعه و شناخت نظریه‌های جدید تعلیم و تربیت و کاوش در مبانی نظری آن‌ها از طرف دیگر است تا از این راه بتوان به بررسی تناسب این نظریه‌ها با عقاید و ارزش‌های بومی و ملی و درنهایت، تلاش روشمند برای تدوین نظریه‌ای کارآمد در عرصه تعلیم و تربیت پرداخت.

در دوران مدرن نظریه و عمل آموزش و پرورش تحولات گوناگونی را از سر گذرانده و در هر دوره ویژگی‌های متفاوتی پیدا کرده است. بخصوص، طی یک قرن گذشته تحولات نظری و عملی در آموزش و پرورش مدرن غربی تأثیر عمیقی بر کلیه جوامع غیر غربی از جمله بر جهان اسلام گذاشته است. تأثیر آموزش غربی بر جهان اسلام از رهگذر حضور نهادهای آموزشی جدید در خود جهان اسلام نیز حاصل شده است و برخورد و اصطکاک میان همین نهادهای آموزشی جدید با نهادهای علمی - آموزشی سنتی اسلامی، (که بر اساس عقیده به وحدت دانش، بندگی انسان در قبال خداوند، و محور بودن وحی الهی فلسفه‌ای خاص از آن خود داشته)، مشکلات جدی در جهان اسلام پدید آورده است (نصر، ۱۳۷۵، ص ۱۶۶). این برخورد و اصطکاک را در بسیاری از مدارس متوسطه و ابتدایی شهرهای بزرگ اکثر کشورهای جهان اسلام، که در آن‌ها معمولاً بسته به تصادف تاریخی و پیشامد زمانه، صورت‌های مختلفی از اسلوب‌های آموزشی غرب مورد تقلید و اقتباس قرار گرفته است، نیز می‌توان دید. کشورهایی مثل پاکستان و هند و یا نیجریه که تحت استعمار انگلیس بوده‌اند از مدل‌های انگلیسی آموزش اقتباس کرده‌اند؛ به همین ترتیب، سرزمین‌های تحت

استعمار فرانسه، همچون شمال آفریقا، از مدل‌های فرانسوی و کشورهای تحت استعمار هلند، مثل اندونزی، از مدل هلندی پیروی کرده‌اند. (همان)

وجه اشتراک عمده تحولات تاریخ معاصر ایران و جریان‌های اجتماعی مربوط به آن، این است که همه این تغییرات در چارچوب مواجهه یک تمدن بومی با یک تمدن وارداتی (یا مهاجم) پدید آمده‌اند. جریان‌های اجتماعی سده اخیر در ایران، در پی رویارویی اندیشه و تمدن اسلامی با اندیشه و تمدن مدرن پدیدار گشته‌اند و به‌نوبه خود در نهادهای مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، از جمله نهاد تعلیم و تربیت، جریان‌های گوناگونی را پدید آورده‌اند. این جریان‌های مختلف فرهنگی سبب پیدایش بحث‌های دامن‌داری در زمینه تعامل یا تقابل سنت و تجدد، علم و دین، اسلام و مدرنیته، تربیت دینی و تربیت سکولار شده‌اند که موجب حضور یک چالش فرهنگی عمیق، در جامعه ایران، پس از مواجهه با غرب است. این چالش فرهنگی، در نهایت به جریان‌های مختلف تربیتی انجامیده است که باید در تحلیل و بازشناسی آن‌ها لحاظ شود.

آشکار است که اگر بنا باشد در مورد نظام تعلیم و تربیت کشورهای اسلامی کاری اساسی صورت گیرد، قبل از هر چیز لازم است فلسفه تربیتی مناسب با جهان‌بینی اسلامی به وجود آید و سایر جنبه‌های تعلیم و تربیت (هدف‌ها، روش‌ها، و...) مبتنی بر آن شکل گیرد تا بدین وسیله از استحکام و انسجام لازم برخوردار گردد و گرنه هر کاری که بدون توجه به این نکته مهم و اساسی صورت گیرد، کاری سطحی و نامنسجم و بی‌بنیان خواهد بود؛ اما با توجه به اینکه هرکسی نمی‌تواند مسائل اساسی جهان‌بینی را از منابع و متون دینی به‌آسانی استخراج کند و نظامی فلسفی و تربیتی پدید آورد پس لازم است به نظر عالمان دینی و حکمای الهی و مسلمان که مقبولیت لازم را دارا باشند مراجعه کرد.